herpy

AGAMY

Ocellated Spinytail

Uromastyx ocellata

Uromastyx ocellata to niewielki, krępy kolczastoogon ze skalistych pustyń wokół południowej części Morza Czerwonego. Grzbiet zdobią jasne plamki przypominające oczka, a samiec jest bardziej kolorowy niż samica. Gatunek osiąga 25-30 cm, żywi się roślinami i zakopuje się w głębokim, suchym podłożu. Wymaga ciepłego, suchego terrarium z silnym UVB i łatwo go pomylić z najbliższymi krewnymi.

Rodzina: Agamidae Dawna nazwa: *Uromastyx ocellatus; Aporoscelis princeps*

NAJWAŻNIEJSZE FAKTY

ZWIERZĘ

Wielkość dorosłego osobnika	**25-30 cm** długość całkowita z ogonem
Długość życia	**15-25 lat**
Aktywność	**Za dnia**
Tryb życia	**Skalny, naziemny i kopiący nory**
Środowisko	**Pustynia, półpustynia i tereny skaliste**
Trudność	**Średnio zaawansowany**

HODOWLA

Min. terrarium	**120 × 60 × 60 cm** D × S × W dla 1 dorosłego osobnika
Temperatura w dzień	**27-32 °C**
Miejsce wygrzewania	**50-55 °C**
Temperatura w nocy	**18-22 °C**
Wilgotność	**20-30%**
Woda	**Miska z wodą**
UVB	**Niezbędne** Strefa Fergusona 3
Pokarm	**Rośliny**
Utrzymanie	**Pojedynczo lub w parach**

ROZMNAŻANIE

Rozmnażanie	**Jajorodny**
Dojrzałość płciowa	**36-60 miesięcy**
Wielkość zniesienia	**4-20 jaj**
Inkubacja	**60-70 dni** przy 33-34 °C

OCHRONA I FORMALNOŚCI

CITES	**Załącznik II**
Załącznik unijny	**Załącznik B**
IUCN	**Najmniejszej troski (LC)**

O gatunku

Uromastyx ocellata to jeden z mniejszych gatunków w rodzaju: masywnie zbudowana agama o krótkim, szerokim ciele, krótkich nogach, okrągłej głowie i płaskim ogonie z pierścieniami ostrych łusek. Ogon służy do obrony i do blokowania wejścia do nory. Pazury są mocne i przystosowane do kopania. Dorosłe osobniki osiągają łącznie 25-30 cm, z czego ogon stanowi niespełna połowę, i ważą około 225 g.

Grzbiet pokrywają jasne plamki przypominające oczka, od których gatunek wziął nazwę: łacińskie *ocellus* oznacza 'małe oko'. Samce są bardziej kolorowe niż samice, z niebieskimi, zielonymi lub czerwonawymi odcieniami i żółtymi lub pomarańczowymi plamami, natomiast samice są jaśniejsze, bardziej matowe i często nieco większe. Barwy zmieniają się w zależności od temperatury i światła.

Gatunek opisano w 1823 roku. Dawniej obejmował *U. macfadyeni* i *U. ornata* jako podgatunki, ale oba uznaje się obecnie za odrębne gatunki. Zwierzęta sprzedawane pod nazwą *U. ocellata* mogą więc należeć do jednego z dwóch pozostałych. Najlepszą wskazówką jest pochodzenie: *U. ornata* żyje we wschodnim Egipcie, na Synaju i na Półwyspie Arabskim, a *U. macfadyeni* występuje wyłącznie w północno-zachodniej Somalii, gdzie jej zasięg pokrywa się z zasięgiem *U. ocellata*, ale jest mniejsza, osiąga do około 22 cm. Przed zakupem sprawdź pochodzenie i wygląd zwierzęcia.

Dorosłe osobniki są spokojne i spędzają dużą część dnia na wygrzewaniu się w słońcu. Gatunek najlepiej sprawdza się jako zwierzę do obserwacji, a nie do częstego brania na ręce. Hodowla właśnie tego gatunku jest opisana bardzo skąpo, dlatego wartości dotyczące klimatu, rozmnażania i inkubacji zaczerpnięto od blisko spokrewnionej *U. ornata*, z którą dawniej go łączono.

Czytaj więcej: Inkubacja jaj

Występowanie i środowisko

Uromastyx ocellata żyje w północno-wschodniej Afryce: w południowo-wschodnim Egipcie, północnym Sudanie, Erytrei, Dżibuti, wschodniej Etiopii przy granicy z Somalią oraz w północno-zachodniej Somalii. Jako miejsce typowe podano 'Nubię', obszar, który dziś w większości leży w Sudanie.

Zasięg ciągnie się wzdłuż Morza Czerwonego i Zatoki Adeńskiej i sięga w głąb suchych terenów za wybrzeżem. Liczebność populacji nie jest znana; gatunek uznaje się za niezagrożony (LC).

> **Naturalny zasięg:** Egipt, Sudan, Erytrea, Dżibuti, Etiopia i Somalia.

ŚRODOWISKO

Gatunek zamieszkuje gorące, suche pustynie skaliste i kamieniste półpustynie, gdzie letnie dni są bardzo upalne, a opady skąpe. Jest aktywny w dzień, kopie nory w twardej glebie lub między kamieniami i większość wody pozyskuje z roślin. Żyje pojedynczo lub w małych grupach.

Nora chroni przed południowym upałem i drapieżnikami, a jej mikroklimat jest chłodniejszy i wilgotniejszy niż na powierzchni. U blisko spokrewnionej *U. aegyptia* 30 cm za wejściem jest średnio o 6 °C chłodniej niż na zewnątrz. Pokarm stanowią niemal wyłącznie rośliny.

Gatunek nie zapada w prawdziwą hibernację, ale w miesiącach zimowych jest mniej aktywny. Nie wiadomo, jak długo trwa okres spoczynku.

Hodowla

TERRARIUM

Dorosłe zwierzę potrzebuje terrarium o wymiarach co najmniej 120 × 60 × 60 cm (długość × szerokość × wysokość), a większe jest lepsze. To więcej, niż oferuje większość terrariów szklanych, więc wybierz terrarium z drewna, PVC lub tworzywa sztucznego z przednią szybą lub otwieranymi drzwiami. Trzy pełne ściany dają poczucie bezpieczeństwa, szczególnie świeżo zakupionym zwierzętom. Młode dobrze czują się w terrarium tej samej wielkości, ponieważ potrzebują takiego samego gradientu temperatury jak dorosłe.

Zwierzę kopie w podłożu, dlatego musi ono być głębokie: co najmniej 10 cm drobnego piasku lub piaszczystej ziemi. Mieszanka z połowy piasku, 30 % ziemi bez nawozu i 20 % gliny utrzymuje korytarze. Górne kilka centymetrów utrzymuj w suchości, a w głębi tylko lekko zwilżaj. Unikaj piasku wapiennego i kruszonych łupin orzecha włoskiego, które mogą powodować zatkanie jelit. Odchody i kwas moczowy usuwaj codziennie, a podłoże wymieniaj całkowicie co 3-4 miesiące. Chore lub zranione zwierzęta przenieś tymczasowo na ręcznik papierowy.

Terrarium musi mieć dobrą wentylację, najlepiej z pokrywą z siatki. Miejsce do wygrzewania zbuduj z płaskich kamieni lub łupka pod lampą grzewczą, najlepiej jako stos ze szczelinami, tak aby zwierzę mogło się wcisnąć do środka i wybrać sobie temperaturę. Zamocuj kamienie, żeby się nie przewróciły, gdy zwierzę będzie pod nimi kopać. Zapewnij co najmniej trzy kryjówki na zwierzę, rozmieszczone między ciepłą a chłodną stroną. Lampy grzewcze osłoń, aby zwierzę nie mogło ich dotknąć. Trzymaj jedno zwierzę w każdym terrarium i nigdy nie łącz różnych gatunków *Uromastyx*.

Czytaj więcej: Ciepło i temperatura

TEMPERATURA

Miejsce do wygrzewania powinno mieć temperaturę powierzchni 50-55 °C, mierzoną termometrem na podczerwień tuż pod lampą. Chłodna strona ma 27-32 °C. Ciepło musi pochodzić z góry, np. z halogenu 100 W zawieszonego około 25-30 cm nad miejscem do wygrzewania, nigdy z maty grzewczej pod podłożem: zwierzę nie odsuwa się na czas od zbyt gorącego podłoża i może się poparzyć. Jeśli miejsce do wygrzewania jest za gorące lub za zimne, wyreguluj to ściemniaczem albo podnosząc lub obniżając kamienie.

Na noc ogrzewanie się wyłącza, a temperatura może spaść do pokojowej, około 18-22 °C. Zwierzę musi przez cały czas mieć możliwość odejścia od ciepła.

Prawdziwe zimowanie nie jest konieczne. Jeśli chcesz zapewnić spokojniejszy okres w miesiącach zimowych, skróć dzień do 8-10 godzin i przez kilka tygodni utrzymuj miejsce do wygrzewania na poziomie 40-45 °C, nie zmuszając zwierzęcia do głodówki. Zawsze kontroluj wagę.

WILGOTNOŚĆ I WODA

Wilgotność powietrza musi być niska, około 20-30 %, mierzona przy podłożu po chłodnej stronie. Stale wysoka wilgotność wywołuje choroby, więc nie zraszaj terrarium. Podłoże zwilża się tylko lekko w głębi, aby korytarze się nie zapadały, a nory miały wilgotniejszy mikroklimat, podczas gdy górne centymetry pozostają suche.

Zwierzę pozyskuje niemal całą wodę z pokarmu i rzadko pije. Mała miseczka ze świeżą wodą nie szkodzi w dobrze wentylowanym terrarium i może pomóc chudym lub świeżo zakupionym zwierzętom. Wodę wymieniaj codziennie.

Czytaj więcej: Wilgotność, zraszanie i wentylacja

OŚWIETLENIE I UVB

Gatunek jest aktywny w dzień i potrzebuje silnego światła. Jako światło dzienne stosuj lampę LED lub świetlówkę o barwie ok. 6500 K, oddzielnie od ogrzewania; zwierzęta są przy nim bardziej aktywne i lepiej jedzą. UVB jest niezbędne: gatunek należy do strefy Fergusona 3, a świetlówka T5 HO 12-14 % nad mniej więcej połową długości terrarium po ciepłej stronie powinna dawać indeks UV 4,5-6 w miejscu do wygrzewania. Odległość świetlówki zależy od tego, czy wisi nad siatką, czy pod nią; sprawdzaj miernikiem UV. Wymieniaj świetlówki po 6-12 miesiącach lub zgodnie z zaleceniami producenta. Dzień trwa latem 12 godzin, a zimą krócej.

Czytaj więcej: Światło i UVB

ŻYWIENIE

Uromastyx ocellata jest roślinożerna. Około 90 % pokarmu powinny stanowić zielone liście i kwiaty, ok. 5 % twarde warzywa i ok. 5 % suchy pokarm. Urozmaicaj dietę mieszankami sałat, rukolą, liśćmi mniszka, endywią, pak choi, liśćmi brukwi i odrobiną jarmużu, a także podawaj jadalne kwiaty, takie jak mniszek, hibiskus, płatki róż i nasturcja, najlepiej z własnego ogrodu i zawsze bez środków ochrony roślin. Zjadane jest także siano i trawa. Twarde warzywa, takie jak cukinia, marchew i groszek, ścieraj drobno.

Nasiona i rośliny strączkowe należą do naturalnej diety: suszona, kruszona soczewica i biały proso dostarczają białka i tłuszczu. Podawaj je najwyżej raz w tygodniu i w małych ilościach, w przeciwnym razie prowadzą do otyłości. Młode poniżej sześciu miesięcy nie dostają nasion. Owoce to rzadki przysmak, najwyżej mały kawałek raz w miesiącu. Owady nie są konieczne; od czasu do czasu można podać pojedynczego oprószonego mącznika lub drewnojada.

Młode karmi się codziennie tyle, ile zdołają zjeść, a dorosłe 4-5 razy w tygodniu. Dwa razy w tygodniu posypuj pokarm wapniem i suplementem witaminowym. Pyłek pszczeli często podaje się w zdecydowanie za dużych ilościach; lepiej, by potrzeby pokryły kwiaty.

ZACHOWANIE I OBCHODZENIE SIĘ ZE ZWIERZĘCIEM

Dorosłe osobniki są spokojne i osiadłe, ale terytorialne wobec innych przedstawicieli gatunku, zwłaszcza samce wobec samców. Trzymaj je pojedynczo. Parę można trzymać razem tylko w terrarium co najmniej dwa razy większym od minimum, a i wtedy nie ma gwarancji. Młode są mniej terytorialne i można je trzymać razem, dopóki nie zbliżą się do dojrzałości płciowej.

Nowe zwierzę musi mieć spokój przez pierwsze tygodnie. Osobniki z hodowli aklimatyzują się najszybciej, natomiast odłowione z natury mogą potrzebować na to do sześciu miesięcy. Jeśli zwierzę nie jadło przez dwa tygodnie, musi je obejrzeć weterynarz. W okresie aklimatyzacji nie bierz zwierzęcia na ręce, poza ważeniem. Później możesz podawać mu pokarm z ręki. Zbliżaj się powoli i zawsze od dołu, nigdy od góry, bo przypomina to ptaka drapieżnego. Podnoś zwierzę,

ostrożnie unosząc je od spodu i podtrzymując ciało. Trzymaj zwierzę poza terrarium najwyżej godzinę naraz, ponieważ potrzebuje ciepła. Waż zwierzę raz w miesiącu, a przy dużym spadku wagi udaj się do weterynarza. Po kontakcie umyj ręce, ponieważ gady mogą przenosić salmonellę.

Czytaj więcej: Kwarantanna i higiena Czytaj więcej: Zakup zwierząt: odchów, odłów i transport

Rozmnażanie

DOJRZAŁOŚĆ PŁCIOWA I OKREŚLANIE PŁCI

Samiec jest bardziej kolorowy i zwykle ma szerszą głowę, natomiast samica jest jaśniejsza i często nieco większa. Dorosłe samice przybierają gruszkowaty kształt. Barwy samca są najintensywniejsze w okresie godowym.

Gatunek osiąga dojrzałość płciową w wieku 3-5 lat. Do rozmnażania przeznaczaj wyłącznie dobrze odżywione, w pełni dorosłe zwierzęta.

GODY I KOPULACJA

Parę trzyma się razem przez cały rok w dużym terrarium albo łączy samicę z samcem na pewien czas, gdy oboje są w dobrej kondycji. Chłodniejszy okres z krótszym dniem i niższą temperaturą zwykle pobudza gotowość do rozrodu u kolczastoogonów; nie wiadomo, czy jest on niezbędny właśnie u tego gatunku.

Samiec kiwa głową lub porusza tylną częścią ciała, a następnie krąży wokół samicy. Samica, która nie jest gotowa, przewraca się na grzbiet. Podczas kopulacji samiec wgryza się w fałd skóry na karku samicy; sama kopulacja trwa kilka minut. Pilnuj, aby samica nie została zraniona, i rozdziel zwierzęta, jeśli sytuacja zajdzie za daleko.

SKŁADANIE JAJ I ZNIESIENIA

Samica składa jaja 4-6 tygodni po udanej kopulacji. Zniesienie liczy 4-20 jaj, w zależności od wielkości, wieku i zdrowia samicy; u tak małego gatunku jak ten jest ono prawdopodobnie bliżej dolnej granicy. Odpowiednio wcześnie wstaw po chłodnej stronie pojemnik do składania jaj z mieszanką piasku i ziemi, aby samica się do niego przyzwyczaiła. Jeśli go nie używa, przenieś go na ciepłą stronę. Ziemia musi być na tyle wilgotna, by korytarz się nie zapadał.

Po złożeniu jaj samica jest wyraźnie chudsza. Zapewnij jej spokój, obfity pokarm i ewentualnie bezsmakowy roztwór elektrolitów. Zwykle odzyskuje większość wagi i w ciągu 1-2 tygodni normalnie je i się wygrzewa.

INKUBACJA

Ostrożnie wykop jaja w rękawiczkach i ułóż je w tej samej pozycji, w jakiej leżały, w zamkniętym pojemniku z wilgotnym perlitem, który jest na tyle wilgotny, że zbija się w grudki po ściśnięciu. Rozmieść je kilka centymetrów od siebie. Po 1-2 dniach na ściankach pojemnika powinna pojawić się skroplona para; w przeciwnym razie dodaj trochę wody. Raz w tygodniu waż pojemniki, aby kontrolować parowanie.

W temperaturze 33-34 °C wyklucie następuje po 60-70 dniach. Wyższa temperatura skraca czas inkubacji.

ODCHÓW MŁODYCH

Młode trzyma się pojedynczo lub w małych grupach w terrariach z takim samym miejscem do wygrzewania i gradientem temperatury jak u dorosłych albo w dużych pojemnikach z tworzywa. Zapewnij im wiele kryjówek. Podłożem jest ręcznik papierowy, płytki lub gołe dno, dopóki młode nie skończą co najmniej roku.

Młode dostają te same zielone rośliny i kwiaty co dorosłe, drobno posiekane, i są karmione codziennie. Nasiona i suszone rośliny strączkowe podaje się dopiero od szóstego miesiąca życia. Chudym lub odwodnionym młodym można podawać wodę. Rozdziel młode, zanim osiągną dojrzałość płciową.

Zdrowie i częste błędy

Większość problemów wynika ze zbyt małej ilości ciepła lub UVB, zbyt wysokiej wilgotności i niewłaściwej diety:

- Choroba metaboliczna kości (wtórna nadczynność przytarczyc pochodzenia żywieniowego) przy zbyt małej ilości UVB, wapnia i D3.
- Zapalenie dróg oddechowych i śluz przy stale wysokiej wilgotności.
- Otyłość przy zbyt dużej ilości nasion i białka.
- Zatkanie jelit przez piasek wapienny, łupiny orzecha włoskiego i zbyt niską temperaturę.

- Oparzenia od mat grzewczych i nieosłoniętych lamp.
- Pasożyty u świeżo sprowadzonych zwierząt. Trzymaj nowe zwierzęta na kwarantannie przez 3-6 miesięcy.
- Strupiaste rany na wargach i skórze, które u kolczastoogonów mogą być wywołane przez bakterię *Devriesea agamarum*. Przenosi się ona między agamami i wymaga leczenia weterynaryjnego oraz dokładnej dezynfekcji terrarium.
- Problemy ze złożeniem jaj u samic bez odpowiedniego miejsca do składania.

Zdrowe zwierzę jest okrągłe i jędrne, ma czyste oczy i regularnie je. Spadek wagi, brak apetytu i ospałość wymagają wizyty u weterynarza z doświadczeniem w leczeniu gadów.

Czytaj więcej: Wapń, witaminy i suplementy

Zawsze pytaj kogoś, kto się zna

Ten poradnik to dobry punkt wyjścia, ale nie zastąpi doświadczenia. Zwierzęta są różne, a wielu najważniejszych rzeczy można się nauczyć tylko od ludzi, którzy od lat hodują dany gatunek. Porozmawiaj z hodowcą, doświadczonym terrarystą lub weterynarzem, który zna gady i płazy, zanim kupisz zwierzę - i ponownie, gdy coś wygląda niepokojąco.